

**KREATIV YONDASHUV ASOSIDA ELEKTRON AXBOROT-
TA'LIM RESURSLARINI YARATISH**

Xakimov Abdulxakim.

Andijon davlat universiteti fizika kafedrasida dotsenti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada biofizika fanini o'qitishda kreativ yondashuv asosida o'qitishning didaktik ta'minotini yaratish usullari haqida fikr yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *kreativlik, elektron darslik, visual, didaktika, simulatsiya, estetik.*

Kreativlik o'quv-bilish faolligi sifatida ham tahlil etilishi mumkin. Binobarin, ba'zi o'quvchilar tanqidiy, tahliliy yoki ijodiy fikrlashni, boshqalar esa aniq ma'lumotlarga asoslangan bilimlarga ega bo'lishni afzal ko'radi, uchinchi guruh vakillari esa tabiatan kreativ va tanqidiy fikrlashga moyil bo'ladi. Zamonaviy sharoitda pedagogning kreativligi yana bir holatda – elektron axborot-ta'lim resurslari (EATR)ni yaratishda yaqqol namoyon bo'lmoqda.

EATR – o'quv fan (modul)lari bo'yicha tizimlilik, izchillik, o'zaro muvofiqlik va yaxlitlik asosida shakllantirilib, o'quv materiallarini to'liq yoki qisman qamrab olgan holda kompyuter texnologiyasi yoki internet axborot tarmog'ida maxsus (alohida) saytda joylashtirilgan elektron nashrlar majmui.

Ta'lim jarayonidagi kreativlik o'quvchilarda o'qishga qiziqishlarini orttiruvchi kreativ savollar tuzish, turli rasm, tasvir, jadval, diagramma, ramziy ifodalardan foydalanish, ta'lim oluvchilarga bayon etilayotgan o'quv axborotlari bilan mutlaqo aloqasi bo'lmagan g'oyalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlilikni topish kabi vazifalarni berish, kichik kichik guruhlarda ishlashlarini ta'minlash kabi harakatlarda aks etadi. O'qituvchilar tomonidan o'quvchilarning kreativ fikrlashlariga erishish, o'quv-bilish faoliyatlarida ijodiy mahsulotlarni yaratishlarini ta'minlashga undash, rag'batlantirish qanday natijalarga olib kelgan bo'lardi? Xuddi shu holat o'qituvchilar izlayotgan hodisa bo'lasmidi? .

Ma'lumki, ta'lim mazmunini ochib berishga yo'naltirilgan o'quv materiallari

bir nechta turga ajratiladi. Ular :

- matnli bosma o'quv axboroti;
- vizual bosma o'quv axboroti;
- matnli elektron o'quv axboroti;
- vizual elektron o'quv axboroti;
- ish qog'ozlarida ifodalanadigan bosma o'quv axboroti;
- ish qog'ozlarida ifodalanadigan elektron o'quv axborotlar.

O'quv materiallari o'quvchilarning umumiy va kasbiy bilimlarini boyitish bilan birga ularda dunyoqarashni boyitish, tasavvurni kengaytirish, ijtimoiy va tabiiy borliqqa ijobiy munosabatni shakllantirishga ham xizmat qilishi zarur. SHu sababli pedagoglar o'quv materiallarini tayyorlashga kreativ yondashish bilan birga muayyan tamoyillarga rioya etishlari zarur:

- g'oyaviylik;
- ilmiylik;
- vizuallik;
- tizimlilik;
- o'quv axborotlarining izchil bayon etilishi;
- o'quv axborotlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik;
- o'quvchilarning yosh xususiyatiga mosligi;
- amaliy ahamiyatga egalik;
- aniq maqsadga yo'naltirilganlik;
- estetik talablarga muvofiqlik.

Ushbu tamoyillarga muvofiq tayyorlanadigan o'quv materiallari mutaxassislik yo'nalishi va ixtisoslik sohasidan qat'iy nazar barcha o'quvchilarning ehtiyojlarini to'la qondira oladi. SHaxsda kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun, eng avvalo, ularda tanqidiy fikrlash malakalarini shakllantirish talab etiladi. O'quv materiallarini o'quvchilarga taqdim etishda savolning «Agarda ...?» deb qo'yilishi topshiriqlarni bajarish jarayonida ularning ham ob'ektiv, ham sub'ektiv fikrlash ko'nikmalarini samarali o'zlashtirishlarini ta'minlaydi. Kreativlik o'quvchilarda «nafaqat yangi g'oyalarni ilgari surishini taqozo etishi, balki o'quv masalalari bo'yicha qarorlar qabul qilish,

tahlil etish ko'nikmalarini ham shakllantira olishi lozim. Kreativlik jarayoni boshlang'ich g'oyalarni ishlab chiqish, ularni tadqiq qilish va tahlil etish, zarur bo'lsa ulardan voz kechishni ham o'z ichiga oladi. Ayni o'rinda shuni ham aytib o'tish joizki, ta'lim jarayoniga nisbatan kreativ yondashuv ta'lim olish, o'quv fanlari asoslarini o'zlashtirishga nisbatan qiziqishi susaygan o'quvchilar bilan ishlash maqsadida emas, balki barcha o'quvchilar bilan jonli, qiziqarli, jo'shqin muloqotga kirishish, ularni faollikka undash uchun qo'llaniladi. Qolaversa, kreativ xarakterga ega mashg'ulotlarni nafaqat san'at, madaniyat sohalari yo'nalishlarida, shu bilan birga barcha istalgan soha (biznes, iqtisodiyot, huquq, pedagogika, psixologiya, qurilish, qishloq xo'jaligi, muhandislik, sanoat va b. sohalari) bo'yicha ta'lim olayotgan o'quvchilar bilan ishlash jarayonida ham birdek samarali tashkil etish mumkin.

Kreativ yondashuv asosida o'qitishning didaktik ta'minotni yaratish mexanizmlarini amalga oshirishda quyidagilarni xulosa qilamiz:

– o'quv mashg'ulotlari uchun didaktik materiallarni tayyorlashda pedagoglar o'quv manbalari (darslik, o'quv, metodik va o'quv-metodik qo'llanma, yo'riqnoma, tavsiyanoma, lug'at, ensiklopediya, atlas, ish daftari, xrestomatiya kabi bosma nashrlar, shuningdek, Internet materiallari, EATR kabi elektron axborot manbalaridan olingan ma'lumotlardan maqsadli, samarali foydalanishlari;

– didaktik materiallarni tayyorlashda o'quv axborotlarining ishonchli ekanligiga e'tiborni qaratishlarini;

– o'quvchilarda kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga alohida e'tibor berishi va dars jarayonda «o'qituvchi sinfda kreativlik muhitini yaratilishini»;

– o'quv dasturlari va o'quv manbalarini yaratishga nisbatan kreativ yondashuvlar o'quvchilarning intellektual rivojlanishiga oid savol topshiriqlarni tuzishni.

– didaktik o'quv materiallarini samarali shakllantirishda g'oyaviylik, ilmiylik, vizuallik, tizimlilik, o'quv axborotlarining izchil bayon etilishi, o'quv axborotlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni inobotga olishni;

– o'quvchilarning yosh xususiyatiga mosligi, amaliy ahamiyatga egalik, aniq maqsadga yo'naltirilganlik hamda estetik talablarga muvofiqlik kabi tamoyillarni

inobatga olishni o'quv jarayonining sifatli, metodik jihatdan to'g'ri tashkil etilishini.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rustamov.M.M. Axborot texnologiyalari darslarida zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish.// "Elektron ta'lim" – "Elektronnoe obuchenie" – "E-learning" June, 2023, No4, Vol. 2 Navoiy davlat pedagogika instituti.
2. Rustamov.M.M. Enhance students ' knowledge and skills with multimedia tools in an innovative educational environment.// SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME 2 ISSUE 10 OCTOBER 2023UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337 | SCIENTISTS.UZ 43- page
3. 10.M. Rustamov USE OF MODERN METHODS IN TEACHING "INFORMATION TECHNOLOGY" IN MEDICAL EDUCATION // SAI. 2023. №A7. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/use-of-modern-methods-in-teaching-information-technology-in-medical-education> (data obraщeniya: 21.12.2023).